

Název práce: Grafické projevy u ohrožených žáků mladšího školního věku

Autor práce: Bc. Štěpán Járka

Vedoucí práce: doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Problematice specifických poruch učení se v závěrečných pracích jistě již věnovala celá řada studentů. Specifické poruchy učení jsou však velmi širokou kategorií a možností zkoumat tento fenomén je mnoho. Předložená práce je originální, věnuje se specifickým obtížím v písemném projevu v kontextu grafických projevů – toto dílčí téma nepatří mezi frekventované obsahy studentských prací. Autor diplomové práce je studentem učitelství – výtvarné výchovy a pedagogiky a vybral si téma ze dvou důvodů – ze svého osobního, a také ze své zkušenosti s výtvarnými projevy žáků v roli učitele. Setkával se s názorem svých kolegů, že žák s dysgrafií ne nutně musí mít problém ve výtvarné výchově, a tuto domněnku chtěl dokázat. Lze tedy zaměření práce přijmout, byť muselo dojít k více kompromisům.

Jako vedoucí práce zhodnotím celý postup zpracování diplomové práce. Student byl velmi iniciativní a samostatný, měl celou řadu nápadů, jak se co nejlépe zhostit výzvy, kterou si našel – prozkoumat možnosti promítání specifické poruchy učení v psaní (dysgrafie) do výtvarného projevu. Vyladřoval design výzkumu, sjednával si možnosti realizace výzkumu na základních školách – vše se poměrně dařilo. Bohužel v době, kdy měl začít s realizací výzkumu, byl nastaven celorepublikový nouzový stav (COVID-19), čímž došlo k značnému znesnadnění realizace výzkumu.

První komplikací bylo, že se nepodařilo utvořit vzorek žáků s diagnózou dysgrafie. Ve školách, kde byl výzkum realizován, nebyli mezi dětmi, jejichž rodiče dali souhlas s výzkumem, dysgrafici nalezeni (proto se také pracovalo se širší skupinou žáků s nějakým vývojovým problémem). Druhou komplikací bylo, že přes pokyny učitelům, kteří prováděli sběr dat (student nemohl být vzhledem k mimořádnému stavu do školy vpuštěn), jak mají postupovat, došlo k jejich chybám při sběru dat i při dodávání doplňujících informací. Tak se i stalo, že musel být sebraný vzorek redukován. Ve výsledku ho tvořili žáci třetího ročníku dvou tříd.

Studenti si tedy musel poradit, a upravit záměr práce – sledoval ne skupinu žáků s dysgrafií, nýbrž skupinu žáků s nízkým skórem v Rey-Osterriethově figuře, která se používá při diagnostice dysgrafie. Tento postup lze akceptovat, neboť dosažené výsledky autor práce nedává do souvislosti s diagnózou dysgrafie, nýbrž právě s nízkými výkony ve zmiňovaném testu.

Z hlediska zpracování práce lze ocenit, že autor neponechal přípravu a psaní na poslední chvíli, nýbrž že práce vznikla postupně, student docházel na konzultace za školitelkou, což lze ocenit. Na druhou stranu je zřejmé, že se jako student učitelství neponořil více o teoretických aspektech problematiky – vychází z naší literatury, která se doporučuje učitelům pro práci se žáky s SPU, nejsou příliš používány zdroje „vědecké“ literatury. Na

druhou stranu, podtéma, zaměřené na dysgrafii a výtvarné projevy, není příliš bohaté na zdroje. Správně je ale popsána hlavní výzkumná metoda – Rey-Osterriethova komplexní figura.

Metodologie práce je smíšená, autor využívá z části kvantitativní design, kdy sleduje výkony žáků v Rey-Osterriethově komplexní figuře ve vztahu k úkolům, které si sám připravil ke sledování grafického zpracování; dále zvolil také kvalitativní postupy (kazuistiky). Doplnuje údaje informacemi od učitelů.

Oceňuji, že si je vědom toho, že při přemýšlení o specifickém pozadí nemá být sledován jen lineární úkol, nýbrž také úkol vycházející z plošného zpracování. Identifikaci možných přístupů ke zpracování a vytvoření vlastních diagnostických úkolů považuji za pozitivní, navíc by toto téma bylo možné v budoucnu dále rozvíjet a dát k dispozici učitelům.

Trochu bych měla v tomto kontextu připomínku, že jako student učitelského oboru neměl zcela ukotvené metodologické postupy, včetně zpracování dat. I když bychom zcela jistě našli možné rozdíly ve zpracovávání mezi studenty obecně, ke cti slouží to, že se snažil v této oblasti posunout a zpracovat nálezy korektně. Určitá nezkušenost se projevila i v interpretacích dosažených výsledků.

Práce obsahuje všechny důležité součásti - abstrakt, klíčová slova, teoretickou a empirickou část, diskusi, závěr. Diskuse by mohla být více vztažena k odborné literatuře, škoda, že autor nehledal také v zahraničních zdrojích (jako student učitelství nemá přístup do databáze PsycInfo, kde by se zřejmě nějaká relevantní literatura dala najít). Lze ocenit, že si je autor vědom určitých problémových míst své práce, že je reflektuje.

Při obhajobě doporučuji, aby se student zamyslel nad možným poučením při realizaci výzkumu – co by dnes udělal jinak, jak by se dal výzkum realizovat, aby byli skutečně ve vzorku žáci se specifickou poruchou učení v psaní, případně v kresbě.

Dále prosím, aby se student zamyslel nad odlišnými výsledky žáků dané školy v Rey-Osterriethově metodě, než jak je podán v normách testu. Jak si je vysvětluje – tedy tak nízký výkon?

Práce vykazuje shodu s jinými zdroji méně než 5%, což je zanedbatelné.

Práce splňuje kritéria kladená na studenty učitelství, doporučuji ji k obhajobě.

doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Vedoucí práce

V Praze, 3. 1. 2021